
VIEŠOSIOS VIETOS SĄVOKOS SAMPRATA IR PROBLEMATIKA

Rūta Šimkaitytė – Kudarauskė

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 303655
El.paštas: ruta77s@yahoo.com*

Santrauka. Straipsnyje analizuojama viešosios vietos sąvoka, jos vartojimas Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Šio straipsnio tikslas – analizės ir palyginamuoju metodu išsiaiškinti viešosios vietos sąvokos sampratą ir išskirti šios sąvokos taikymo problemas. Pirmoje straipsnio dalyje apžvelgiami Lietuvos Respublikos teisės aktai, kuriuose yra vartojama viešosios vietos sąvoka, analizuojami jos skirtumai šių aktų kontekste. Antroje straipsnio dalyje tiriama teismų formuojama praktika viešosios vietos sąvokos sampratos aspektu, toliau analizuojamos kylančios problemos, aptariama Europos žmogaus teisių teismo praktika, susijusi su viešosios vietos sąvokos analize ir pateikiamas galimas viešosios vietos sąvokos aiškinimo būdas.

Pagrindinės sąvokos: viešoji vieta, atvira visuomenei.

ĮVADAS

Įstatymai ir kiti teisės aktai reglamentuoja įvairius teisinius santykius visuomenėje. Kai kurie jų taikomi tam tikrais atvejais, kurie paprastai būna nurodyti pačiuose teisės aktuose. Vieni jų būna apriboti laike, kiti erdvėje, dar kiti susieti su tam tikrų aplinkybių buvimu ar nebuvimu. Vienai iš tokių kategorijų galima priskirti teisės aktus, veikiančius ar reglamentuojančius tam tikrus teisinius santykius viešosiose vietose.

Viešosios vietos sąvoka minima ne viename teisės akte, tačiau šios sąvokos aiškinimas ir samprata yra ne vienoda. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra išsamaus ir aiškaus viešosios vietos sąvokos apibrėžimo, todėl teisės aktų, sąlygojamų viešosios vietos aplinkybe, veikimas ir taikymas sukelia nemažai diskusijų ir net teisminių ginčų.

Vieningos viešosios vietos sąvokos sampratos nebuvimas lemia šio straipsnio aktualumą. Straipsnio tikslas – išanalizuoti Lietuvos Respublikos teisės aktuose vartojamą viešosios vietos sąvoką, todėl pirmoje dalyje nagrinėjami įstatymai ir kiti teisės aktai, kuriuose minėta sąvoka yra vartojama. Toliau siekiama išsiaiškinti šios sąvokos sampratą ir su jos taikymu susijusias problemas, apžvelgiama teismų formuojama praktika. Teisės aktų, teisminės praktikos ir teisinės literatūros analizės ir aprašomuoju metodu bei lyginamosios analizės būdu įvertinama esama situacija ir siūlomi problemos sprendimo būdai.

VIEŠOSIOS VIETOS SĄVOKA LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖS AKTUOSE

Lietuvos Respublikos teisės aktuose viešosios vietos sąvokos vartojimas nėra itin dažnas reiškinys, tačiau šios sąvokos neapibrėžtumas sukelia visuomenėje nemažai diskusijų ir interpretacijų. Viešoji vieta minima beveik trisdešimtyje įstatymų, tačiau nei viename iš jų nėra pateikiama viešosios vietos sąvoka ir tik trijuose įstatymuose aiškinama, kas turėtų būti suprantama kaip viešoji vieta, minima konkrečiame to įstatymo straipsnyje.

Nustatyti, kas yra viešoji vieta yra svarbu dėl to, kad būtų tinkamai taikomos teisės normos, nes kai kurie veiksmai, padaryti viešosiose vietose gali būti pripažinti pažeidimais, nusižengimais ar net nusikaltimais, ir priešingai, ne viešosiose vietose – privačiose valdose turi būti ginamos tokios žmonių teisės kaip teisė į privatų gyvenimą ir jo slaptumą ir pan.

Bene plačiausiai viešosios vietos sąvoką aiškina Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymas, nurodydamas, kad reglamentuoja susirinkimų organizavimo sąlygas ir tvarką „viešosiose vietose, t. y. miestų, gyvenviečių gatvėse, aikštėse, parkuose, skveruose bei kitose viešose vietose ir bendro naudojimo pastatuose“¹ ir analogiškai Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymas, kuriuo nustatoma Vidaus reikalų ministerijos kompetencija įgalioti pavaldžias viešo administravimo institucijas atlikti triukšmo kontrolę „viešosiose vietose, t. y. miestų, gyvenviečių gatvėse, aikštėse, parkuose, skveruose bei kitose viešose vietose ir bendro naudojimo pastatuose, baruose, diskotekose, kavinėse, pramoginiuose renginiuose“². Tačiau šiuose įstatymuose pateikiamų viešųjų vietų sąrašas nėra baigtinis. Nėra aiškios minimų įstatymų veikimo ribos kitose vietose, kadangi nėra kriterijų, pagal kuriuos neįvardintos vietos būtų priskiriamos viešosioms vietoms.

Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas taip pat įvardina, kas laikytina viešąja vieta, tačiau šios sąvokos taikymas yra apibrėžiamas vykdomos veiklos aplinkybe, t. y. „viešąja vieta, kurioje vykdoma prekyba, teikiamos paslaugos, laikytina savivaldybės teritorijoje esanti savivaldybei ar valstybei nuosavybės teise priklausanti ar patikėjimo teise valdoma teritorija (išskyrus išnuomotą ar perduotą naudotis teritoriją), kurioje teikiamos paslaugos, taip pat vykdoma prekyba nuo (iš) laikinųjų prekybos įrenginių, kioskų paviljonų, prekybai pritaikytų automobilių ar priekabų, lauko kavinių“³.

Dar dvejuose įstatymuose taip pat yra nurodomos konkrečios vietos, tačiau nors jos ir neįvardintos kaip viešosios, tačiau teisės normos turinio sisteminė analizė leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad minimose vietose teisės aktas yra taikomas. Tai Lietuvos Respublikos religinių

¹ Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 69-1291), 6 str.

² Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr. 164-5971), 6 str.

³ Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 52-1484), 11 str.

bendruomenių ir bendrijų įstatymas, kurio 8 straipsnis reglamentuoja religinių apeigų atlikimo vietas. Įstatymas numato, kad „[r]eliginės apeigos <...> atliekamos <...> kulto pastatuose ir aplink juos, <...> šarvojimo patalpose, kapinėse ir krematoriumuose“, taip pat „ligoninėse, socialinio aprūpinimo pensionatuose, laisvės atėmimo vietose“, esant tam tikroms aplinkybėms kariniuose daliniuose ar valstybinėse švietimo ir auklėjimo įstaigose⁴. Šios visos vietos gali būti pagrįstai laikomos viešosiomis vietomis, kadangi minėto straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „[r]eliginės apeigos gali būti atliekamos ir kitose viešose vietose“. Antrasis teisės aktas, priskiriantis konkrečias vietas viešosios vietos kategorijai, yra Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau – ATPK). ATPK 178 straipsnis draudžia alkoholinių gėrimų gėrimą viešosiose vietose arba girtos pasirodymą viešosiose vietose. Šioje teisės normoje nurodoma, jog „[a]lkoholinių gėrimų <...> gėrimas gatvėse, stadionuose, skveruose, parkuose, visų rūšių visuomeniniame transporte ir kitose vietose <...> užtraukia įspėjimą arba baudą <...>“⁵. ATPK 183 straipsnis numato administracinę atsakomybę už viešosios rimties trikdymą, t. y. už šauksmus, švilpimą ir kitus veiksmus „gatvėse, aikštėse, parkuose, paplūdimiuose, viešajame transporte bei kitose viešosiose vietose“⁶. Taigi išvardintas vietas taip pat galima laikyti viešosiomis vietomis, bet ir vėl atkreiptinas dėmesys į tai, kad viešųjų vietų sąrašas nėra baigtinis, o tame pačiame teisės akte pateikiamas viešųjų vietų sąrašas skiriasi.

Tuo tarpu visuose kituose įstatymuose nėra net tokių viešosios vietos aiškinimų, nors ši sąvoka vartojama. Juose viešoji vieta yra ta aplinkybė, kuri sąlygoja draudimų, įpareigojimų, taisyklių, teisių apribojimo ar atsakomybės, baudžiamumo už tam tikrus veiksmus veikimą. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas draudžia vartoti alkoholinius gėrimus viešosiose vietose⁷. Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties⁸ ir Karo padėties⁹ įstatymai numato draudimus komendanto valandos metu būti viešosiose vietose be specialaus leidimo ir asmens dokumento ar karo komendanto leidimo. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse kaip viena iš kardomųjų priemonių yra numatytas namų areštas, kurio taikymo metu įtariamajam draudžiama lankytis viešosiose vietose¹⁰. Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse numatyta baudžiamoji atsakomybė už kišenvagystę, t. y. svetimo turto

⁴ Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas (Žin., 1995, Nr. 89-1985), 8 str.

⁵ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (Žin., 1985, Nr. 1-1), 178 str.

⁶ Ten pat, 183 str.

⁷ Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas (Žin., 1995, Nr. 44-1073; 2004, Nr. 47-1548), 22 str.

⁸ Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymas (Žin., 2002, Nr. 64-2575), 2 str.

⁹ Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymas (Žin., 2000, Nr. 52-1482), 2 str.

¹⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (Žin., 2002, Nr. 37-1341), 132 str.

iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio pagrobimą viešoje vietoje¹¹. Paminėtinos ir šio kodekso 250 straipsnyje (teroro aktas)¹² bei 284 straipsnyje (viešosios tvarkos pažeidimas)¹³ numatytos baudžiamosios veikos, kurių kvalifikuojančia aplinkybe taip pat yra viešoji vieta. Panašiai viešoji vieta kaip kvalifikuojanti aplinkybė yra numatyta ir ATPK, pavyzdžiui, 174 straipsnyje yra numatyta administracinė atsakomybė už nedidelį chuliganizmą, t. y. necenzūrinius žodžius ar gestus viešosiose vietose¹⁴, 184 straipsnyje – už azartinius lošimus ir būrimus viešosiose vietose¹⁵ ar 213-3 straipsnyje – už neteisėtą kario uniformos dėmėjimą viešosiose vietose¹⁶.

Kituose įstatymuose esant viešosios vietos aplinkybei atsiranda tam tikros pareigos ar teisės, pavyzdžiui žmogaus mirties viešoje vietoje atveju asmeniui, nustatančiam asmens mirties faktą, atsiranda pareiga apie tai nedelsiant pranešti policijai¹⁷. Policijos pareigūnai turi teisę iš viešosios vietos pristatyti asmenis, apsvaigusius nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitokių nuodingųjų ar psichiką stipriai veikiančių medžiagų, jeigu jie nebegali judėti arba gali padaryti žalos aplinkiniams ar sau, į sveikatos priežiūros įstaigas¹⁸. Apsaugos darbuotojams viešose vietose atsiranda pareiga dėvėti specialią aprangą¹⁹. Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas suteikia teisę savivaldybės institucijoms taip pat riboti teisę į žmonių susibūrimus viešose vietose, kai iškyla pavojus²⁰.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, o taip pat ir kitais teisės aktais savivaldybėms yra deleguota ne viena funkcija, kuri yra susijusi su tvarkos ar tam tikrų taisyklių nustatymu, jų vykdymo priežiūra ir kontrole viešosiose vietose. Pavyzdžiui, tarp savarankiškųjų savivaldybės funkcijų yra „sanitarijos ir higienos taisyklių tvirtinimas ir jų laikymosi kontrolės organizavimas, švaros ir tvarkos viešose vietose užtikrinimas“, o taip pat „prekybos ir kitų paslaugų teikimo tvarkos <...> viešose vietose nustatymas“²¹. Išimtinai savivaldybės tarybos

¹¹ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 89-2741), 178 str.

¹² Ten pat, 250 str.

¹³ Ten pat, 284 str.

¹⁴ Žr. nuorodą 5: Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, 174 str.

¹⁵ Ten pat, 184 str.

¹⁶ Ten pat, 213-3 str.

¹⁷ Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymas (Žin., 1997, Nr. 30-712; 2002, Nr. 43-1601), 12 str.

¹⁸ Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 90-2777), 19 str.

¹⁹ Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 116-4317), 8 str.

²⁰ Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas (Žin., 1995, Nr. 104-2363; 2001, Nr. 112-4069), 26 str.

²¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr. 91-2832; 2008, Nr. 113-4290), 6 str.

kompetencijai priskirta tvirtinti triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisykles²², o seniūnams pavesta nustatyta tvarka prižiūrėti prekybą viešose vietose²³.

Be aukščiau paminėtų įstatymų yra nemažai ir kitų Lietuvos Respublikos institucijų išleistų teisės aktų, kuriuose taip pat vartojama sąvoka viešoji vieta. Paminėtina, kad šiuose teisės aktuose taip pat nėra išsamaus viešosios vietos sąvokos apibrėžimo²⁴.

Atskirai paminėtini vietos savivaldos institucijų išleisti norminiai teisės aktai. Kaip jau buvo anksčiau minėta įstatymais savivaldybėms yra deleguota nemažai funkcijų, kurias įgyvendindamos savivaldybės nustato tam tikras taisykles. Šiame straipsnyje analizuojami tik tokie savivaldos institucijų teisės aktai, kurie yra susiję su tam tikrų taisyklių nustatymu viešosiose vietose – tai norminiai teisės aktai, reglamentuojantys privalomas elgesio taisykles trijose srityse: triukšmo prevencijos, renginių organizavimo ir prekybos viešosiose vietose.

Lietuvos savivaldybės, įgyvendindamos Lietuvos Respublikos triukšmo prevencijos įstatymu pavestą funkciją, yra patvirtinusios minėtas taisykles. Tačiau analizuojant atsitiktinai pasirinktų savivaldybių triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisykles pastebėta, kad jose nurodoma viešosios vietos sąvoka nėra tokia pati, kaip minėtame įstatyme. Visose nagrinėtose savivaldybių taisyklėse viešosios vietos sąrašas yra praplėstas numatant, pavyzdžiui, paplūdimius, gyvenamųjų namų kiemus, viešąjį transportą, o vietoj įstatyme vartojamo „ir kitose viešosiose vietose“, savivaldybių taisyklėse nurodoma „ir kitos visuomenės reikmėms naudojamos teritorijos“. Taip nurodoma Kretingos rajono²⁵, Panevėžio miesto²⁶, Radviliškio rajono²⁷, Anykščių rajono²⁸, Ukmergės rajono²⁹, Vilniaus rajono³⁰ savivaldybių tarybų

²² Ten pat, 16 str.

²³ Ten pat, 32 str.

²⁴ Pavyzdžiui Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. D1-260 (Žin., 2006, Nr. 61-2215), Laukinių gyvūnų paėmimo iš buveinių zoologinėms kolekcijoms sudaryti ir šių kolekcijų registravimo tvarkoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 250/224 (Žin., 2002, Nr. 60-2478) bei Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos direktoriaus ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 658/831/74 (Žin., 2002, Nr. 125-5690) viešoji vieta minima kaip aplinkybė, būtina tam tikram veiksmui apibrėžti.

²⁵ Dėl triukšmo prevencijos Kretingos rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2007 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. T2-32.

²⁶ Dėl triukšmo prevencijos Panevėžio miesto viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2006 m. rugsėjo 21 d. sprendimas Nr. 1-53-7.

²⁷ Dėl triukšmo prevencijos Radviliškio rajono savivaldybės viešosiose vietose, privačiose valdose ir būstuose taisyklių patvirtinimo, Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2006 m. birželio 15 d. sprendimas Nr. T-807.

patvirtintose triukšmo prevencijos viešosiose vietose taisyklėse. Gana plačiai ir aiškiai viešosios vietos sąvoką yra apibrėžus Širvintų rajono savivaldybė: „Viešoji vieta – savivaldybės aikštės, skverai, parkai, gatvės, paplūdimiai, gyvenamųjų namų kiemai, viešasis transportas, taip pat valstybės ir savivaldybių institucijos, parodos, muziejai, prekybos, viešojo maitinimo, laisvalaikio leidimo ir kitos panašaus pobūdžio įstaigos jų darbo metu, Lietuvos Respublikai nuosavybės teise (tarp jų išimtinė) priklausantys objektai bei kitos teritorijos, statiniai ar patalpos, kuriose asmenys gali laisvai lankytis, leisti laiką ar užsiimti veikla“³¹.

Tuo tarpu kas yra kitos visuomenės reikmėms naudojamos teritorijos, kaip nurodoma paminėtuose savivaldybių teisės aktuose, nėra aptarta, tad išlieka taisyklių taikymo ribų neapibrėžtumas.

Kita grupė savivaldybių norminių teisės aktų yra susiję su renginių organizavimo tvarka. Savivaldybės realizuodamos savo pareigą reguliuoti tvarką viešosiose vietose yra patvirtinusios renginių, kurių nereglamentuoja Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymas, organizavimo viešosiose vietose tvarkas. Šiose tvarkose taip pat yra vartojama viešosios vietos sąvoka ir nurodomas šios sąvokos apibrėžimas. Šioje norminių savivaldybės teisės aktų grupėje nurodomi viešosios vietos apibrėžimai yra gana skirtingi, nors apibrėžimo pagrindą dažnai sudaro minėtame įstatyme nurodomos galimos vietos, laikytinos viešosiomis vietomis. Pavyzdžiui, Renginių organizavimo Kupiškio rajono viešosiose vietose tvarkoje viešoji vieta yra „savivaldybei priklausanti ar patikėjimo teise valdoma teritorija (aikštės, skverai, parkai, pėsčiųjų takai, paplūdimiai ir kitos žmonių susibūrimams skirtos vietos)“³². Panašiai yra ir Renginių organizavimo Trakų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklėse, tačiau čia minimos ir valstybinių parkų bei urėdijų valdomos teritorijos³³ ar Jonavos rajono taisyklėse, kur be anksčiau minėtų tradiciškai vadinamų vietų papildomai nurodomi bendro naudojimo pastatai³⁴. Kėdainių rajono savivaldybės tarybos patvirtintoje tvarkoje viešoji vieta apibrėžiama

²⁸ Dėl triukšmo prevencijos Anykščių rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. TS-44.

²⁹ Dėl triukšmo prevencijos Ukmergės rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2007 m. kovo 21 d. sprendimas Nr. 7-292.

³⁰ Dėl triukšmo prevencijos Vilniaus rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2006 m. lapkričio 24 d. sprendimas Nr. T3-324.

³¹ Dėl triukšmo prevencijos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. rugsėjo 23 d. sprendimas Nr. 1-207.

³² Dėl renginių organizavimo Kupiškio rajono viešosiose vietose, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimas Nr. TS-174.

³³ Dėl renginių organizavimo Trakų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Trakų rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimas Nr. S1-21.

³⁴ Dėl renginių organizavimo Jonavos rajono savivaldybės teritorijoje taisyklių patvirtinimo, Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2005 m. liepos 28 d. sprendimas Nr. ITS-162.

kaip „viešojo naudojimo teritorija rajono savivaldybės ribose: aikštė, gatvė, skveras, pėsčiųjų takas, renginiams skirta didelė aptverta erdvė (parko estrada, stadionas ir kt.)“³⁵.

Apžvelgus šiuos pavyzdžius akivaizdu, kad renginių organizavimo tvarkose taip pat nėra vieningai apibrėžtos viešosios vietos sąvokos, todėl minėtų tvarkų ar taisyklių taikymo ribos yra neaiškios.

Trečioji savivaldybės norminių teisės aktų reglamentuojama sritis yra prekyba viešosiose vietose. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas numato savivaldybei teisę nustatyti rinkliavą už leidimo prekiauti ar teikti paslaugas savivaldybės tarybos nustatytoje viešosiose vietose išdavimą³⁶. Taigi savivaldybės vykdydamos pavestą funkciją, yra patvirtinusios prekybos viešosiose vietose taisykles, kuriose taip pat vartojama viešosios vietos sąvoka bei pateikiamas sąvokos apibrėžimas.

Trumpiausius viešosios vietos apibrėžimus, panašius į Lietuvos Respublikos susirinkimų ar Rinkliavų įstatyme vartojamus viešosios vietos apibrėžimus, nustatė Ignalinos rajono savivaldybės taryba³⁷ ir Širvintų rajono savivaldybės taryba³⁸. Vienas iš platesnių viešosios vietos apibrėžimų pavyzdžių yra Kauno miesto savivaldybės tarybos patvirtintose taisyklėse. Jose viešąja vieta laikoma „Kauno miesto savivaldybės teritorijoje esanti Savivaldybei ar valstybei nuosavybės teise priklausanti ar patikėjimo teise valdoma teritorija (aikštės, skverai, parkai, pėsčiųjų takai, paplūdimiai ir kitos žmonių susibūrimo vietos) ir visuomenei prieinamas nuosavybės teise arba nuomos (panaudos) sutarties pagrindu valdomas žemės sklypas, kuriame teikiamos paslaugos (nuomos, buties, taksofonų, nesudėtingų atrakcionų ir pan.), taip pat vykdoma prekyba iš (nuo) laikinųjų prekybos įrenginių, kioskų, paviljonų, iš prekybai įrengtų specializuotų automobilių, iš automobilių ar automobilių priekabų, lauko kavinių“³⁹.

Taigi visi anksčiau paminėti pavyzdžiai rodo, jog šių teisės aktų leidėjai skirtingai aiškina viešosios vietos sąvoką, nors šiais teisės aktais siekiama sureguliuoti teisinius santykius, vykstančius toje pačioje erdvėje – viešojoje vietoje, todėl akivaizdu, kad nesant tikslaus ar vienodo viešosios vietos apibrėžimo, šių teisės aktų taikymo ribos tampa diskutuotinomis kiekvienu konkrečiu atveju, galimi ginčai dėl teisės normų taikymo.

³⁵ Dėl renginių organizavimo Kėdainių rajono savivaldybės viešosiose vietose tvarkos tvirtinimo, Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. rugsėjo 25 d. sprendimas Nr. TS-255.

³⁶ Žr. nuorodą 3: Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas, 11 str.

³⁷ Dėl prekybos Ignalinos rajono savivaldybės turgavietėse (prekyvietėse) ir viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Ignalinos rajono savivaldybės tarybos 2006 m. balandžio 19 d. sprendimas Nr. T-729.

³⁸ Dėl prekybos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių ir prekybos maisto ir ne maisto prekėmis Širvintų rajono seniūnijų viešosiose vietose sąrašo patvirtinimo ir Širvintų rajono savivaldybės tarybos sprendimų pripažinimo netekusiais galios, Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. spalio 28 d. sprendimas Nr. 1-184.

³⁹ Dėl prekybos Kauno viešosiose vietose tvarkos, Kauno miesto savivaldybės tarybos 2003 m. kovo 13 d. sprendimas Nr. T-72.

VIEŠOSIOS VIETOS SĄVOKOS SAMPRATA IR AIŠKINIMAS

Pasitelkus lingvistinį aiškinimo metodą ir išanalizavus žodyne pateikiamas reikšmes galima teigti, kad viešoji vieta yra visiems skirtas plotas, visuomenės naudojama erdvė, kurioje kas yra ar vyksta⁴⁰. Tačiau atsižvelgiant į anksčiau apžvelgtus viešosios vietos apibrėžimus, vartojamus Lietuvos Respublikos teisės aktuose, darytina išvada, jog lingvistinis aiškinimas taip pat nėra pakankamai išsamus, kadangi dėl savo abstraktumo neapima visų galimų teisės aktuose nurodytų vietų.

Faktą, kad viešosios vietos sąvoka nėra visų suprantama vienodai, atspindi ir viešojoje erdvėje vykstančios diskusijos, pavyzdžiui interneto forumų portaluose taip pat diskutuojama apie tai, kas laikytina viešąja vieta. BITE plus tinklalapio klube Teisė ir politika kilo diskusija „Kas apibrėžia žodžius „viešoji vieta“?“⁴¹. Forumo dalyviai aiškino, kad viešoji vieta – tai „vieta, kurioje yra žmonių arba kur jie bet kada gali atsirasti“. Šioje diskusijoje buvo paminėta ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojama praktika bylose, susijusiose su viešosios tvarkos pažeidimais, kai vienas iš veiką charakterizuojančių elementų yra veikos vieta, t. y. viešoji vieta. Diskusijos kas yra viešoji vieta vyksta ir teisininkams skirtame portale Infolex.lt. Vienas iš diskusijos dalyvių viešosios vietos sąvoką aiškino taip: „viešoji vieta turėtų būti suprantama kaip bendro naudojimo vieta, išskyrus privačias valdas ir teritorijas, o šiose teritorijose viešoji vieta yra tik tais atvejais, kai ten yra vystoma komercinė-ūkinė veikla, organizuojami renginiai, į kuriuos renkasi žmonės“⁴². Pažymėtina, kad viešosios vietos sąvoką išsiaiškinti svarbu ne tik teisininkams. Nemažai diskusijų kyla ir dėl fotografavimo viešojoje vietoje, kadangi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.22 straipsnis gina žmogaus teisę į atvaizdą, tačiau taip pat numato, kad asmens sutikimo nereikia, jeigu fotografuojama viešoje vietoje⁴³, be to diskutuojama ir dėl fotografavimo privačiose, tačiau prieinamose visuomenei valdose, kas gal būt taip pat laikytina viešąja vieta⁴⁴.

Visgi grįžtant prie viešosios vietos sąvokos ir jos reikšmės teisės aktuose pastebėtina, kad pirmoje straipsnio dalyje paminėtuose Lietuvos Respublikos susirinkimų ir Triukšmo valdymo įstatymuose, o taip pat ir kai kuriuose teisės aktuose yra gana aiškiai išreikštas visuomenės prieinamumo elementas, tačiau nedaromas skirtumas tarp viešosios ir privačios nuosavybės.

⁴⁰ Sudaryta autoriaus pagal Lietuvių kalbos žodyne (www.lkz.lt) pateiktas „viešas“ ir „vieta“ reikšmes.

⁴¹ [http://www.biteplus.lt/lt/2forum.showPosts/509878.501--\(247152483](http://www.biteplus.lt/lt/2forum.showPosts/509878.501--(247152483)

⁴²

<http://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=disk&fwd=komentarai%2Easp%3FdsID%3D9439%26view%3D5&groupID=1>

⁴³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262), 2.22 str.

⁴⁴ http://www.efoto.lt/forumas/fotografavimo_apribojimai

Tačiau aiškinantis viešosios vietos sampratą pagal kituose įstatymuose pateikiamus apibrėžimus akivaizdu, jog nuosavybės teisės turėtojo kriterijus yra svarbus. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatyme apibrėžiant viešąją vietą numatoma, kad viešąja vieta gali būti laikoma tik „savivaldybei ar valstybei nuosavybės teise priklausanti ar patikėjimo teise valdoma teritorija“⁴⁵, be to įstatymo taikymo tikslu yra išelminuojama išnuomota ar perduota naudotis teritorija. Atrodytų, jog šiuo atveju atsiranda privataus intereso apsauga ir privačiose valdose (įskaitant ir ne nuosavybės, o kitais pagrindais privačių asmenų valdomas teritorijas) įstatymas netaikomas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą galima teigti, kad viešoji vieta pagal Lietuvos Respublikos įstatymus galėtų būti suprantama kaip viešosios nuosavybės viešosios erdvės teritorija, tačiau panašu, jog tiek įstatymų leidėjas, tiek teismai, formuodami praktiką, tiek kitos institucijos, turinčios teisę leisti privalomus teisės aktus viešosioms vietoms linkę priskirti ir kitas teritorijas, todėl išryškėja kitokia galima viešosios vietos samprata, kurioje privačios ir viešosios nuosavybės skirtumas nėra aktualus. Viešosios vietos sampratoje aktualesnis tampa visuomenės prieinamumo ir jos interesų užtikrinimo kriterijus. Tokia išvada darytina tiek apžvelgus pirmoje straipsnio dalyje paminėtus įstatymus ir vietos savivaldos institucijų išleistus norminius teisės aktus, kur, pavyzdžiui Kauno prekybos viešosiose vietose taisyklės numato visuomenės prieinamumo kriterijų⁴⁶, tiek Lietuvos teismų formuojamą praktiką, kai visuomenės intereso apsauga ir visuomenės prieinamumo galimybė yra lemiantys kriterijai viešosios vietos sampratoje. Šie kriterijai ypač akcentuojami bylose, kuriose aiškinamas nusikaltimų ar administracinių nusižengimų, kurių vienas iš požymių – veika, padaryta viešojoje vietoje, kvalifikavimas.

Senajame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse buvo numatytas chuliganizmas, tačiau šio nusikaltimo padarymo vieta straipsnio dispozicijoje nebuvo įvardinta⁴⁷. Teisės literatūroje⁴⁸ ir tuomečio kodekso komentare kaip viena iš chuliganizmo formų buvo nurodomi „chuliganiški veiksmai viešose vietose (parkuose, stadionuose, valgyklose ir kt.)“, tačiau taip pat aiškinama, kad veiksmų padarymo vieta nėra chuliganizmo požymis⁴⁹. Norint įrodyti chuliganizmo nusikaltimą reikėjo įrodyti, kad buvo pažeista viešoji tvarka, reiškianti aiškų visuomenės negerbimą. Visgi teisminėje praktikoje pripažįstant asmenį kaltu padarius

⁴⁵ Žr. nuorodą 3: Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas, 11 str.

⁴⁶ Žr. nuorodą 39: Dėl prekybos Kauno viešosiose vietose tvarkos.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (Žin., 1961, Nr. 18-147; negalioja nuo 2003 05 01), 225 str.

⁴⁸ Pranas Žalkauskas, Nusikaltimai viešajai tvarkai (Vilnius: Mintis, 1984), p. 9-11.

⁴⁹ E. Bieliūnas ir kiti, Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras (Vilnius: Mintis, 1989), p. 362-364.

chuliganizmą, dažnai buvo pabrėžiama, kad nusikaltimas padarytas viešojoje vietoje, todėl viešosios vietos apibrėžimas ir šios sąvokos aiškinimas buvo reikalingas. Pavyzdžiui, veiksmai padaryti kapinėse, nematant liudytojams⁵⁰, troleibuse⁵¹, įkalinimo vietoje (Pravieniškių 1-oje sustiprinto režimo PDK)⁵², savivaldybės patalpose⁵³, gatvėje, prie parduotuvės⁵⁴ buvo pripažinti veiksmais, padarytais viešojoje vietoje. Šiuo atveju dėl vietos viešumo ir prieinamumo visuomenei abejonių nėra (išskyrus galbūt įkalinimo vietą, kurioje visuomenės prieinamumas yra ribojamas). Tačiau teismų praktika rodo, kad chuliganiški veiksmai padaryti ir privačiose valdose, pavyzdžiui privataus gyvenamojo namo kieme, taip pat buvo pripažinti padarytais viešojoje vietoje⁵⁵. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas tik 2002 metų pabaigoje bene pirmą kartą apibrėžė viešosios vietos sąvoką: „Viešoji vieta yra tokia vieta, kurioje nusikalstamos veikos padarymo metu yra ar turi teisę lankytis kiti asmenys. Veika laikoma padaryta viešojoje vietoje nepriklausomai nuo to, ar nusikaltimo padarymo metu toje vietoje kas nors buvo, ar ne. Svarbu, kad dėl laisvo priėjimo prie tokios vietos joje bet kuriuo momentu gali atsirasti kiti asmenys, kurie dėl kaltininko veiksmų patirs nepatogumų“⁵⁶.

Teismas akcentavo ir tai, kad chuliganiški veiksmai gali būti padaryti ir privačioje aplinkoje, jei jos savininko sutikimu ten yra pašaliniai asmenys ir dėl kaltininko veiksmų jie nukentėjo ar buvo sutrikdytas renginys⁵⁷. Vadinas, teismas pripažino, kad privati valda, prieinama visuomenei, yra viešoji vieta.

Viešosios vietos sąvokos apibrėžimo problema liko aktuali, kadangi nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusiam naujajame Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse, vietoj buvusio chuliganizmo numatytas viešosios tvarkos pažeidimas⁵⁸. Tiek šio nusikaltimo, tiek ir šiuo metu vis dar galiojančio ATPK 174 straipsnyje numatyto nedidelio chuliganizmo⁵⁹, veikos objektyviosios pusės požymiu yra veikos padarymo vieta – viešoji vieta⁶⁰, todėl teismai, nagrinėdami tokio pobūdžio bylas sprendžia dėl konkrečios vietos priskyrimo viešosios vietos kategorijai. Be įprastų ir visuotinai suprantamų viešųjų vietų, tokių kaip stadionas, gatvė,

⁵⁰ Baudžiamoji byla Nr. 2k-430/1999, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵¹ Baudžiamoji byla Nr. 2k-26/2000, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵² Baudžiamoji byla Nr. 2k-763/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵³ Baudžiamoji byla Nr. 2k-918/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵⁴ Baudžiamoji byla Nr. 2k-479/2002, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵⁵ Baudžiamoji byla Nr. 2k-501/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵⁶ Baudžiamoji byla Nr. 2k-670/2002, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁵⁷ Ten pat.

⁵⁸ Žr. nuorodą 10: Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, 284 str.

⁵⁹ Žr. nuorodą 5: Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas, 174 str.

⁶⁰ Plačiau apie viešosios tvarkos pažeidimą ir jo atribojimą nuo nedidelio chuliganizmo žr. Edita Gruodytė, Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje (Vilnius: Jurisprudencija, 2007 8(98), p. 89-94.

sankryža, prekybos centras ir pan., teismai viešosiomis vietomis pripažįsta sporto klubą⁶¹, laisvės atėmimo įstaigos teritoriją⁶², darbovietės kiemą⁶³, namo laiptinę⁶⁴ ar bendro naudojimo koridorių⁶⁵, autobusą⁶⁶, kolektyvinių garažų savininkų bendrijos teritoriją⁶⁷, lošimų automatų saloną⁶⁸, dvibučio gyvenamojo namo kiemą⁶⁹, o taip pat nesaugomą automobilių stovėjimo aikštelę⁷⁰, liftą⁷¹, net kaimo daržus⁷². Išvardintų vietų priskyrimas viešosioms vietoms dažniausiai sąlygotas tuo, kad šiose vietose įvykdytas nusikalstamas veikas matė aplinkiniai žmonės.

Taigi viešosios vietos sampratai teismų praktikoje daug svarbesnis yra visuomenės prieinamumo ir visuomenės intereso apsaugos kriterijus, ir skirtingai nuo Lietuvos Respublikos teisės aktuose išreikštos galimos viešosios vietos sampratos viešosios nuosavybės ir viešosios erdvės kriterijai nėra reikšmingi.

Aiškinant galimą viešosios vietos sampratą svarbūs įvertinti ir įvairūs metodiniai ar moksliniai aiškinimai. Tik įsigaliojus naujam Baudžiamajam kodeksui ir dar nesant galutinai suformuotai teisminei praktikai buvo bandoma formuluoti viešosios vietos, susijusios su viešosios tvarkos pažeidimu, apibrėžimą moksliniame lygyje: aiškinant minėto pažeidimo sudėtį nurodoma, kad „[v]iešoji vieta – tai vieta, kurioje įprasta lankytis žmonėms (gatvės, keliai, parkai, stadionai, įmonių ir įstaigų patalpos ir kt.), taip pat ir ta, kurioje paprastai žmonės nesilanko, tačiau dėl vienu ar kitu priežasčių susirinko keli ir daugiau žmonių (miškelyje, prie ežero ir pan.). Nagrinėjamą nusikaltimą sudarantys veiksmai gali pasireikšti viešojoje vietoje tiek tada, kai aplink yra kitų žmonių (nepagarbos demonstravimas aplinkiniams), tiek ir tada, kai aplink žmonių nėra (nepagarbos demonstravimas aplinkai)“⁷³.

Apibrėžti, kas yra viešoji vieta ir ar ja gali būti pripažįstamos privačios valdos, prieinamos visuomenei, svarbu dar ir todėl, kad teisėsaugos institucijos tarpusavyje nesuderina, kas laikytina viešąja vieta. Pavyzdžiui, metodiniame leidinyje apie policijos administracinę veiklą aiškinama, kad „[k]lostosi tendencija „viešomis vietomis“ laikyti ne tik viešąsias valstybines, bet ir visas vietas, kur telkiasi žmonės, net jeigu tos vietos aprūpinamos komerciniu pagrindu, kaip

⁶¹ Baudžiamoji byla Nr. 2k-398/2006, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶² Baudžiamoji byla Nr. 2k-159/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶³ Baudžiamoji byla Nr. 2k-264/2003, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁴ Baudžiamoji byla Nr. 2k-309/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁵ Baudžiamoji byla Nr. 2k-796/2007, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁶ Baudžiamoji byla Nr. 2k-456/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁷ Baudžiamoji byla Nr. 2k-136/2010, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁸ Baudžiamoji byla Nr. 2k-426/2008, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁶⁹ Baudžiamoji byla Nr. 2k-122/2008, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

⁷⁰ Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-444-1280/2007, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

⁷¹ Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-756-450/2010, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

⁷² Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-756-1196/2007, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

⁷³ Oleg Fedosiuk, Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai (Seminaro „Naujo LR baudžiamojo kodekso apžvalga. Specialioji dalis“ medžiaga, Vilnius, Lietuvos teisėjų mokymo centras, 2002).

pavyzdžiui, uždarnosios akcinės bendrovės, universalinės parduotuvės, įmonės, teatrai, sporto aikštelės, parkai, skverai, veikiančios poilsiavietės, bendrabučių koridoriai, automobilių, lėktuvų, keleivinių traukinių salonai ir pan.⁷⁴.

Remiantis šiuo aiškinimu, darytina išvada, kad privati valda, prieinama visuomenei, yra viešoji vieta, kadangi išskiriamos viešosios valstybinės ir kitos vietos, kurios gali būti „aprūpinamos komerciniu pagrindu“⁷⁵. Nors pastaroji sąvoka nėra išaiškinta, iš pateiktų pavyzdžių galima spręsti, kad kitomis vietomis gali būti privačios valdos, kuriose teikiamos vienokios ar kitokios paslaugos visuomenei, t. y. valdos yra prieinamos visuomenei. Deja, šis viešosios vietos aiškinimas nėra vienintelis. Nacionalinėje nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programoje nurodoma, kad sparčiai didėja viešose vietose padaromų nusikaltimų skaičius, dėl to šių nusikaltimų prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine kryptimi.⁷⁶ Atsižvelgiant į šioje programoje keliamus uždavinius, kaip pavyzdžiui, užtikrinti policijos patruliavimą, gerinti saugių viešųjų vietų įvaizdį užtikrinant viešosiose vietose tinkamą aplinkos tvarkymą, apšvietimą, palaikant švarą, komunikacijų tinklo funkcionavimo priežiūrą⁷⁷, akivaizdu, kad šios priemonės neapima privačių valdų, net ir prieinamų visuomenei bei galinčių būti pripažintomis viešosiomis vietomis.

Teisėsaugos institucijų atstovai, komentuodami nusikaltimus ar pažeidimus viešajai tvarkai taip pat nėra nuoseklūs, pavyzdžiui Lietuvos Respublikos prokuratūros tinklalapyje prokurorė, komentuodama nusikaltimus viešajai tvarkai nurodė, kad „viešoji vieta – tai vieta, kurioje įprasta lankytis žmonėms (pvz., gatvės, keliai, parkai, stadionai, įmonių ir įstaigų patalpos ir kt.), o taip pat ir ta vieta, kurioje paprastai žmonės nesilanko, bet dėl vieno ar kitų priežasčių susirinko keli ar daugiau žmonių (pvz., miškelyje, prie ežero ir pan.)“⁷⁸, o Palangos miesto policijos komisariato Organizacinio poskyrio specialistė Jurgita Rinkevičienė, atsakydama į žurnalistės klausimus sakė, jog niekur nėra įvardinta ir apibrėžta sąvoka „vieša vieta“. „Jei girtaujama ne nuosavoje erdvėje – namo kieme, sode, jei tam tikrų asmenų elgesys trikdo ir trukdo aplinkiniams, tai jau yra problema, kurią reikia spręsti. Net miškas, kuris iš pirmo žvilgsnio nėra vieša vieta, bet yra pilnas žmonių, ar jame rengiamas renginys – tampa vieša vieta“⁷⁹.

Taigi išanalizavus viešosios vietos sąvokos vartojimą Lietuvoje darytina išvada, jog viešosios vietos sąvokos samprata nėra vienareikšmiška. Priklausomai nuo reglamentuojamo

⁷⁴ Antanas Jagelavičius, *Policijos administracinės veiklos pagrindai* (Vilnius: LTU, 2002), p. 29-30.

⁷⁵ Ten pat.

⁷⁶ Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo, Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX-1383 (Žin., 2003, Nr. 32-1318).

⁷⁷ Ten pat.

⁷⁸ <http://www.prokuraturos.lt/Naujienos/Prokurorokomentaras/tabid/69/ItemID/1745/Default.aspx>

⁷⁹ http://palangostiltas.lt/Palangos_elitui_spirituotas_vynas_uz_penkis_litus.html

teisinio santykio ir teisės akto tikslo viešoji vieta gali būti suprantama kaip vieta – teritorija, nuosavybės teise priklausanti valstybei ar savivaldybei – viešoji erdvė, arba kaip vieta ar teritorija, neatsižvelgiant į tai, kam ji priklauso nuosavybės teise, tačiau prieinama visuomenei, arba, kaip nurodoma teismų praktikoje, net kaip vieta, net ir priklausanti privačios nuosavybės teise, tačiau kurioje siekiama apginti visuomenės interesus ir dėl to ji laikytina viešąja vieta.

VIEŠOSIOS VIETOS SĄVOKOS TAIKYMO PROBLEMOS

Kaip jau anksčiau nurodyta, toks didelis skirtumas tarp viešosios vietos sąvokos sampratos, kuris iš esmės pasireiškia skirtumais tarp teisės normų ir taikymo praktikos, sukelia nemažai ginčų dėl per siaurai ar kaip tik per plačiai taikomų teisės normų. Nemažai klausimų kyla ir dėl savivaldybės institucijų teisės aktų, kuriais reguliuojama prekyba viešosiose vietose, kyla ginčai, ar pagrįstai savivaldybių tarybos nustato įvairius apribojimus viešosiose vietose ir reikalauja juos vykdyti ir privačiose, tačiau prieinamose visuomenei, vietose. Visgi manytina, kad dėl viešojo intereso, kuris atsiranda privačioje valdoje dėl jos prieinamumo visuomenei, užtikrinimo, savivaldybių išleisti norminiai aktai turi būti taikomi ir privačiose valdose, kurios jų savininkų valia yra atviros visuomenei.

Nesant teisės aktuose aiškiai įtvirtintos viešosios vietos sąvokos ir esant tokiai nevienareikšmei sampratai, savivaldybės, leisdamos privalomus teisės aktus, reguliuojančius santykius viešosiose vietose, pačios nustato viešosios vietos sąvoką, kurios taikymas dėl jos netikslumo yra gana problematiškas. Pavyzdžiui, Panevėžio miesto savivaldybės tarybos išleistuose keliuose teisės aktuose yra nurodomos skirtingos viešosios vietos sąvokos⁸⁰. Abejose pateikiamas gana abstraktus viešųjų vietų sąrašas, kuris nėra baigtinis, o iš teisės normos turinio negalima nustatyti teisės akto taikymo ribos.

Atskirai paminėtinos ir Radviliškio rajono bei Vilniaus rajono savivaldybių tarybų patvirtintos triukšmo prevencijos taisyklės. Jose, kaip jau buvo analizuojama pirmoje straipsnio dalyje, pateikiama tradicinė viešosios vietos sąvoka (aikštės, skverai, parkai, gatvės, paplūdimiai ir pan.), tačiau prie viešųjų vietų priskiriama ir gyvenamoji aplinka⁸¹. Šių savivaldybių taisyklėse yra apibrėžta ir gyvenamosios aplinkos sąvoka (abiejose taisyklėse vienodai): „Gyvenamoji

⁸⁰ Palyginimui žr. nuorodą 26: Dėl triukšmo prevencijos Panevėžio miesto viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo ir Renginių organizavimo Panevėžio viešosiose vietose tvarkos aprašą, patvirtintą Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2005 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. A-1115, kuriame „viešoji vieta – atvira miesto teritorija (aikštės, parkai, pėsčiųjų takai ir kitos žmonių susibūrimams skirtos vietos)“.

⁸¹ Žr. nuorodas 27 ir 30.

aplinka – nuolatinis bei laikinasis būstas, gyvenamųjų namų bendro naudojimo ir viešosios paskirties patalpos, gyvenamosios bei rekreacinės teritorijos⁸².

Taigi, jeigu pagal tradicinę viešosios vietos sąvokos sampratą ir Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo paskirtį viešosiomis vietomis galėtų būti laikomos viešosios erdvės ir sampratoje dominuotų visuomenės prieinamumo kriterijus, tai minėtų savivaldybių atveju tampa visiškai neaiškios šių taisyklių taikymo ribos, kadangi viešąja vieta pagal taisyklių apibrėžimus tampa ir privačios nuosavybės teise priklausantis privatus asmens būstas, kuriame iš esmės viešosios teisės normų galiojimas, kiek tai nesusiję su viešojo intereso apsauga, yra labai ribotas. Dėl tokių sąvokų sampratos dviprasmybių yra akivaizdu, kad minėtų taisyklių taikymas yra problematiškas.

Iš tikrųjų apibrėžti viešosios vietos sąvoką ir ją vienodai aiškinti yra svarbu, nes tokiu atveju nekiltų ginčų dėl teisės aktų taikymo ribų. Tokiu būdu būtų sudarytas teisės viršenybės pagrindas, kuris yra pagrįstas „prielaida, kad valstybė pripažįsta ir laikosi fundamentalaus konstitucinio teisės viršenybės principo, susidedančio iš šių pagrindinių elementų:

- (i) kiekvienas asmuo – nesvarbu, fizinis ar juridinis, turi paklusti teisei;
- (ii) kiekvienam asmeniui turi būti suteikta galimybė žinoti apie jam teisės normų suteiktas teises ir pareigas;
- (iii) tai, ar kiekvienas asmuo laikosi teisės normų, gali kontroliuoti nepriklausomi teisėjai, kurių sprendimai gali būti vykdomi priverstinai⁸³.

Priešingu atveju iš kur asmeniui žinoti ir kaip suvokti ar paklusti teisei, jei nėra aišku ar ji jam taikoma vienu ar kitu teisinio reglamentavimo atveju. Tačiau šioje vietoje atkreiptinas dėmesys į tai, kad nebūtų linkstama į kraštutinumą, kitaip tariant, nereikia suabsoliutinti ir visų atvirų ir prieinamų visuomenei vietų vienareikšmiškai priskirti viešosioms vietoms visų teisinių santykių ir teisės aktų taikymo prasme. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, gindamas žmogaus teisę į atvaizdą ir privataus gyvenimo neliečiamumą, konstatavo, kad tam tikros vietos, pavyzdžiui nuošali vieta – nudistų plažas, nėra viešosios vietos, todėl jame buvusių žmonių fotografavimas ir jų nuotraukų atspausdinimas ir publikavimas nėra pateisinamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.22 straipsnyje numatyta išimtimi, leidžiančia fotografuoti viešoje vietoje be asmens sutikimo⁸⁴. Kita vertus, nudistų plažas neabejotinai būtų laikomas

⁸² Ten pat.

⁸³ Viešasis administravimas ir privatūs asmenys: viešojo administravimo subjektų ir privačių asmenų santykius reglamentuojantys administracinės teisės principai (Vilnius: Justicija, 2004), p. 14.

⁸⁴ Civilinė byla Nr. 3k-3-26/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.

viešąją vietą, jeigu jame būtų padarytas nusikaltimas viešajai tvarkai ar koks nors administracinis nusižengimas, pavyzdžiui prekybos viešosiose vietose taisyklių pažeidimas.

Šis pateiktas pavyzdys rodo, kad net ir visuomenei atviros ir prieinamos vietos kriterijus, o taip pat ir viešo intereso buvimas nėra pakankamas pagrindas konkrečią vietą besąlygiškai priskirti viešajai vietai, ypač jei kalbama apie asmens teisę į privatų gyvenimą. Šiuo atveju yra reikšminga Europos Žmogaus Teisių Teismo suformuota praktika byloje VON HANNOVER prieš Vokietiją, kurioje kalbama apie erdvinės izoliacijos kriterijų arba, kitaip tariant, izoliuotą vietą (a secluded place). Teismas nurodė, kad Vokietijos Aukščiausiojo Teismo pozicija, kad „žinomi visuomenėje asmenys turi teisę į privataus gyvenimo gerbimą net už namų ribų, bet tik tuo atveju, jei yra izoliuotoje vietoje (a secluded place), kur kiekvienam objektyviai aiškūs žymių asmenų noras būti vieniems ir kur nestebimi pašalinių akių elgtusi taip, kaip nesielgtų būdami viešojoje vietoje (erdvinės izoliacijos kriterijus)“ yra pernelyg siaura ir kad neizoliuotoje vietoje taip pat turi būti vertinama „kiekvieno asmens, net jei jis žinomas plačiajai visuomenei, galimybė naudotis teise į teisėtą lūkestį dėl savo privataus gyvenimo apsaugos ir gerbimo“⁸⁵.

Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą bylą akivaizdu, kad kalbama visgi apie atvirą, prieinamą visuomenei vietą, tačiau joje gali atsirasti objektyviai aiškiai išskiriama vieta, kurioje pavieniai asmenys, o ypač tie, kurie nėra žinomi plačiajai visuomenei, gali jaustis esantys labiau apsaugoti ir ginami teisės į privatumą prasme. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat pripažįsta tokių vietų buvimą – anksčiau paminėtoje byloje teismas nudistų plažą pavadino nuošalia vieta, kuriai pripažintinas ne viešos vietos statusas⁸⁶. Su tokia nuomone galima nesutikti, nes kaip jau buvo nurodyta anksčiau pateiktame pavyzdyje, jei tokioje, anot teismo, ne viešojoje vietoje, būtų įvykdytas nusikaltimas, kurio kvalifikuojančia aplinkybe yra viešoji vieta, neabejotinai būtų laikoma, kad veika padaryta viešojoje vietoje.

Taigi atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad viešosios vietos sąvokos nebuvimas yra aktuali problema, kylantys ginčai rodo, kad viešosios vietos sąvokos samprata yra įvairi ir nenusistovėjusi, todėl viešosios vietos sąvoka yra tikslintina įvertinant visuomenės prieinamumo aplinkybes bei visuomenės intereso apsaugos tikslą, kartu atsižvelgiant į erdvinės izoliacijos kriterijų.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo mėn. 21 d. Saviraiškos laisvės apribojimai ginant asmens privatų gyvenimą civilinėse bylose (II) Nr. 29, kat. 9.; Teismų praktika 29.

⁸⁶ Žr. nuorodą 84: Civilinė byla Nr. 3k-3-26/2009.

GALIMAS VIEŠOSIOS VIETOS SĄVOKOS APIBRĖŽIMAS IR SAMPRATOS AIŠKINIMAS

Šiame straipsnyje jau buvo minėtas viešosios vietos sąvokos taikymo aktualumas, išanalizuotos viešosios vietos sąvokos galimos sampratos ir nustatyta, kad viešosios vietos sąvokos vartojimas teisės aktuose ne visada leidžia aiškiai nustatyti, kur yra to teisės akto taikymo ribos.

Svarstant ir siūlant galimus viešosios vietos sąvokos apibrėžimų aiškinimus reikia įvertinti tokias aplinkybes kaip asmens neliečiamumo principą ir viešojo intereso apsaugą, jų galimą santykį, t. y. kiek gali būti ribojamos asmens teisės dėl kitų asmenų – visuomeninio intereso.

Kai kalbama apie viešąją vietą, paprastai galvojama apie tokią vietą, kurioje asmuo dažniausiai nebūna vienas arba yra neribota galimybė ten atsirasti kitiems žmonėms. Kitaip tariant, viešas pasaulis yra socialinė sfera, kuria dalinamės su kitais, į kurią patekti paprastai nereikia jokio leidimo. Tačiau nereikia pamiršti ir nuosavybės teisės turėtojo statuso, nors į daugelį privačios nuosavybės teise valdomų objektų taip pat galima patekti be apribojimų, pavyzdžiui kavinę ar parduotuvę, arba už tam tikrą atlygį, pavyzdžiui, kiną ar sporto klubą. Todėl vertinant, ar privati valda gali būti pripažinta viešąja vieta, akcentuotina tai, kad tik privačios valdos savininko valia dėl jo vienokio ar kitokio intereso valda yra atvira visuomenei, t.y. privačios valdos prieinamumas visuomenei turi būti pagrįstas valdos savininko leidimu. Savininko leidimas gali būti aiškiai išreikštas ar numanomas, pavyzdžiui, reklama. Prieinamumo laipsnio nustatymas taip pat yra valdos savininko apsisprendimo reikalas. Be to kalbant apie viešosios vietos sampratą galima teigti, kad viešoji vieta apima ir izoliuotas vietas arba nuošalias vietas, tačiau jose teisė į privatų gyvenimą yra ginama kaip ne viešojoje vietoje.

Vieni iš aiškesnių viešosios vietos sąvokos apibrėžimų yra Triukšmo prevencijos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklė⁸⁷ bei Prekybos Kauno viešosiose vietose taisyklė⁸⁸.

Šie apibrėžimai yra gana platus, tačiau pastebėtina, kad tam tikrų vietų vardinimas (o akivaizdu, kad tikrai ne visos išvardintos) vėl gali sukelti tam tikrų diskusijų dėl sąvokose neįtrauktų objektų, todėl pakoregavus siūlomą apibrėžimą atsisakant objektų išvardinimo, įtraukiant prieinamumo visuomenei, visuomeninio intereso apsaugos ir nuošalios vietos kriterijus bei siūlant išspręsti viešosios vietos sąvokos sampratos problemą, galimas viešosios vietos apibrėžimas būtų toks: Viešoji vieta – tai vieta, kuri yra nuolat ar nustatytu laiku prieinama

⁸⁷ Žr. nuorodą 31: Dėl triukšmo prevencijos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo.

⁸⁸ Žr. nuorodą 39: Dėl prekybos Kauno viešosiose vietose tvarkos.

visuomenei ar jos daliai laisvai ar komerciniu, narystės pagrindu ar kitaip, yra naudojama verslo, pramogų ar kitais teisėtais tikslais, taip pat apimanti ir nuošalias vietas tiek, kiek jose nėra realizuojama teisė į privatų gyvenimą.

Atsižvelgiant į tokį siūlomą viešosios vietos sąvokos apibrėžimą tikėtina, kad viešosios vietos sąvokos taikymas taptų labiau suprantamas ir būtų išvengiama bent jau dalies šiuo metu kylančių ginčų dėl vienokių ar kitokių teisės aktų taikymo ribų.

IŠVADOS

Viešosios vietos sąvoka nėra aiškiai apibrėžta ir nėra vienodai suprantama ją taikant. Išanalizavus su šiuo klausimu susijusią teisinę literatūrą, teisinę praktiką ir įstatymus bei kitus teisės aktus nustatyta, kad Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra vienareikšmiškai suprantamo ir taikomo viešosios vietos sąvokos apibrėžimo.

Aiškinant viešosios vietos sąvokos sampratą nustatyta, jog priklausomai nuo reglamentuojamo teisinio santykio ir teisės akto tikslo viešoji vieta gali būti suprantama kaip vieta – teritorija nuosavybės teise priklausanti valstybei ar savivaldybei – viešoji erdvė, arba kaip vieta ar teritorija, neatsižvelgiant į tai, kam ji priklauso nuosavybės teise, tačiau prieinama visuomenei, arba, kaip nurodoma teismų praktikoje, net kaip vieta, net ir priklausanti privačios nuosavybės teise, tačiau kurioje siekiama apginti visuomenės interesus ir dėl to ji laikytina viešąja vieta. Minėtos sąvokos samprata nėra galutinai suformuota.

Norint apibrėžti viešosios vietos sąvoką reikia įvertinti jog tokios vietos nuosavybės forma nėra aktuali, daug reikšmingesnis yra visuomenės prieinamumo ir jos interesų apsaugos užtikrinimo kriterijus. Be to viešojoje vietoje galima išskirti nuošalią vietą, kurioje asmenys gali jaustis labiau saugomi ir ginami teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą prasme. Atsižvelgiant į šiuos kriterijus ir siekiant padėti išspręsti kylančius ginčus, siūlomas toks viešosios vietos apibrėžimas: Viešoji vieta – tai vieta, kuri yra nuolat ar nustatytu laiku prieinama visuomenei ar jos daliai laisvai ar komerciniu, narystės pagrindu ar kitaip, yra naudojama verslo, pramogų ar kitais teisėtais tikslais, taip pat apimanti ir nuošalias vietas tiek, kiek jose nėra realizuojama teisė į privatų gyvenimą.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 69-1291).
2. Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr. 164-5971).
3. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 52-1484).
4. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas (Žin., 1995, Nr. 89-1985).
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (Žin., 1985, Nr. 1-1).

6. Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas (Žin., 1995, Nr. 44-1073; 2004, Nr. 47-1548).
7. Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymas (Žin., 2002, Nr. 64-2575).
8. Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymas (Žin., 2000, Nr. 52-1482).
9. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (Žin., 2002, Nr. 37-1341).
10. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 89-2741).
11. Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymas (Žin., 1997, Nr. 30-712; 2002, Nr. 43-1601).
12. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (Žin., 2000, Nr. 90-2777).
13. Lietuvos Respublikos asmens ir turto saugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 116-4317).
14. Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas (Žin., 1995, Nr. 104-2363; 2001, Nr. 112-4069).
15. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr. 91-2832; 2008, Nr. 113-4290).
16. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262).
17. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (Žin., 1961, Nr. 18-147; negalioja nuo 2003 05 01).
18. Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo, Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX-1383 (Žin., 2003, Nr. 32-1318).
19. Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. D1-260 (Žin., 2006, Nr. 61-2215).
20. Laukinių gyvūnų paėmimo iš buveinių zoologinėms kolekcijoms sudaryti ir šių kolekcijų registravimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. 250/224 (Žin., 2002, Nr. 60-2478).
21. Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos direktoriaus ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 658/831/74 (Žin., 2002, Nr. 125-5690).
22. Dėl triukšmo prevencijos Kretingos rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Kretingos rajono savivaldybės tarybos 2007 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. T2-32 (www.kretinga.lt).
23. Dėl triukšmo prevencijos Panevėžio miesto viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2006 m. rugsėjo 21 d. sprendimas Nr. 1-53-7 (www.panevezys.lt).
24. Dėl triukšmo prevencijos Radviliškio rajono savivaldybės viešosiose vietose, privačiose valdose ir būstuose taisyklių patvirtinimo, Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2006 m. birželio 15 d. sprendimas Nr. T-807 (www.radviliskis.lt).
25. Dėl triukšmo prevencijos Anykščių rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. TS-44 (www.anyksciai.lt).
26. Dėl triukšmo prevencijos Ukmergės rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2007 m. kovo 21 d. sprendimas Nr. 7-292 (www.ukmerge.lt).
27. Dėl triukšmo prevencijos Vilniaus rajono viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2006 m. lapkričio 24 d. sprendimas Nr. T3-324 (www.vilniaus-r.lt).
28. Dėl triukšmo prevencijos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. rugsėjo 23 d. sprendimas Nr. 1-207 (www.sirvintos.lt).
29. Dėl renginių organizavimo Kupiškio rajono viešosiose vietose, Kupiškio rajono savivaldybės tarybos 2004 m. liepos 15 d. sprendimas Nr. TS-174 (www.kupiskis.lt).
30. Dėl renginių organizavimo Trakų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Trakų rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 29 d. sprendimas Nr. S1-21 (www.trakai.lt).
31. Dėl renginių organizavimo Jonavos rajono savivaldybės teritorijoje taisyklių patvirtinimo, Jonavos rajono savivaldybės tarybos 2005 m. liepos 28 d. sprendimas Nr. 1TS-162 (www.jonava.lt).

32. Dėl renginių organizavimo Kėdainių rajono savivaldybės viešosiose vietose tvarkos tvirtinimo, Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. rugsėjo 25 d. sprendimas Nr. TS-255 (www.kedainiai.lt).
33. Dėl prekybos Ignalinos rajono savivaldybės turgavietėse (prekyvietėse) ir viešosiose vietose taisyklių patvirtinimo, Ignalino rajono savivaldybės tarybos 2006 m. balandžio 19 d. sprendimas Nr. T-729 (www.ignalina.lt).
34. Dėl prekybos Širvintų rajono savivaldybės viešosiose vietose taisyklių ir prekybos maisto ir ne maisto prekėmis Širvintų rajono seniūnijų viešosiose vietose sąrašo patvirtinimo ir Širvintų rajono savivaldybės tarybos sprendimų pripažinimo netekusiais galios, Širvintų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. spalio 28 d. sprendimas Nr. 1-184 (www.sirvintos.lt).
35. Dėl prekybos Kauno viešosiose vietose tvarkos, Kauno miesto savivaldybės tarybos 2003 m. kovo 13 d. sprendimas Nr. T-72 (www.kaunas.lt).
36. Dėl Renginių organizavimo Panevėžyje tvarkos aprašo patvirtinimo ir administracijos direktoriaus 2003 m. gegužės 28 d. įsakymo Nr. A-290 1 punkto pripažinimo netekusiu galios, Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2005 m. gruodžio 12 d. Nr. A-1115 (www.panevezys.lt).
37. Baudžiamoji byla Nr. 2k-430/1999, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
38. Baudžiamoji byla Nr. 2k-26/2000, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
39. Baudžiamoji byla Nr. 2k-763/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
40. Baudžiamoji byla Nr. 2k-918/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
41. Baudžiamoji byla Nr. 2k-479/2002, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
42. Baudžiamoji byla Nr. 2k-501/2001, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
43. Baudžiamoji byla Nr. 2k-670/2002, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
44. Baudžiamoji byla Nr. 2k-398/2006, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
45. Baudžiamoji byla Nr. 2k-159/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
46. Baudžiamoji byla Nr. 2k-264/2003, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
47. Baudžiamoji byla Nr. 2k-309/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
48. Baudžiamoji byla Nr. 2k-796/2007, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
49. Baudžiamoji byla Nr. 2k-456/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
50. Baudžiamoji byla Nr. 2k-136/2010, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
51. Baudžiamoji byla Nr. 2k-426/2008, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
52. Baudžiamoji byla Nr. 2k-122/2008, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
53. Civilinė byla Nr. 3k-3-26/2009, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas.
54. Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-444-1280/2007, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.
55. Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-756-450/2010, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.
56. Administracinės teisės pažeidimo byla Nr. N-756-1196/2007, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo mėn. 21 d. Saviraiškos laisvės apribojimai ginant asmens privatų gyvenimą civilinėse bylose (II) Nr. 29, kat. 9.; Teismų praktika 29.
58. E. Bieliūnas ir kiti, Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras (Vilnius: Mintis, 1989).
59. Oleg Fedosiuk, Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešajai tvarkai (Seminaro „Naujo LR baudžiamojo kodekso apžvalga. Specialioji dalis“ medžiaga, Vilnius, Lietuvos teisėjų mokymo centras, 2002).
60. Edita Gruodytė, Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje (Vilnius: Jurisprudencija, 2007 8(98)).
61. Antanas Jagelavičius, Policijos administracinės veiklos pagrindai (Vilnius: LTU, 2002).
62. Pranas Žalkauskas, Nusikaltimai viešajai tvarkai (Vilnius: Mintis, 1984).

63. Viešasis administravimas ir privatūs asmenys: viešojo administravimo subjektų ir privačių asmenų santykius reglamentuojantys administracinės teisės principai (Vilnius: Justicija, 2004).
64. Lietuvių kalbos žodynas: www.lkz.lt.
65. <http://www.prokuraturos.lt/Naujienos/Prokurorokomentaras/tabid/69/ItemID/1745/Default.aspx> [2011-04-11].
66. [http://palangostiltas.lt/Palangos elitui spirituotas vynas uz penkis litus.html](http://palangostiltas.lt/Palangos_elitui_spirituotas_vynas_uz_penkis_litus.html) [2011-04-11].
67. [http://www.biteplius.lt/lt/2forum.showPosts/509878.501-=\(247152483](http://www.biteplius.lt/lt/2forum.showPosts/509878.501-=(247152483) [2011-03-29].
68. <http://www.infolex.lt/portal/start.asp?act=disk&fwd=komentarai%2Easp%3FdsID%3D9439%26view%3D5&groupID=1> [2011-03-29].
69. http://www.efoto.lt/forumas/fotografavimo_apribojimai [2011-03-29].

A CONCEPT OF A PUBLIC PLACE AND PROBLEMS OF A CONCEPTION

Rūta Šimkitytė-Kudarauskė*
Mykolas Romeris University

Summary

A concept of a public place is not very common in the Lithuanian Laws but this concept is not clearly determined and is not uniform understandable. There is not any usable determination of a definition of a public place in Lithuanian laws only some explanations used in a certain clause for a strict purposes of a specific case.

It is important to define what is a public place because some action when done in a public place may be found to be a criminal and otherwise – the right to a private life is protected in a private place.

The concept of a public place differs not only in the Laws but also in the rules and regulations enacted by municipalities.

Under the Lithuanian Laws including rules and regulations of municipalities and under the judicial practice a public place can be determined as a place that belongs to state or municipality – public space, or a place open to society independent of the property rights, or even a private place where the interest of society occurs. Many controversies and judicial disputes are conditioned by differences of a meaning of a public place.

The Lithuanian Supreme Court has determined a concept of a public place in a criminal case of hooliganism despite the fact that the circumstance of a public place was not obligatory for this crime (the hooliganism was listed in an old Lithuanian criminal code). The public order offence (with an obligatory circumstance of a public place) is included in the new Lithuanian criminal code. So the exact concept of a public place is still necessary.

The necessity of a uniform concept of a public place is grounded by the different point of view to the same place: a secluded place may be acknowledged not to be a public place when talking about the right to an immunity of a private life and otherwise the same place is a public place when the public interest occurs or a crime or administrative violation is done.

The first part of the article consists of the review of Lithuanian Laws and rules and regulations of municipalities which involve a concept of a public place. Then the differences of this concept are analyzed. The conception of a public place is explained by analyzing in detail Lithuanian court practice, overlooking the legal literature and the interpretations of a different lawyers and other members of society.

With reference to all analyzed material it is concluded that a determination of a public place is usually not connected with a form of property rights. The most important factor to be considered in relation to a definition of a public place is the fact of accessibility of the public and the public interest including a secluded place.

The explanation of the concept of a public place may be: A public place is a place accessible to the public continually or in provided time, free or commercially or by virtue of membership or otherwise and where the public has a right of resort for business, entertainment or other lawful purpose, and is a place that includes a secluded place as much as the right to a private life is not realized.

This proposed definition is expected to solve problems related to the use of the public place concept.

Keywords: public place, accessible to the public.

Rūta Šimkaitytė-Kudarauskė*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: administracinė teisė, viešoji teisė.

Rūta Šimkaitytė-Kudarauskė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of Law, lecturer.
Research interests: administrative law, public law.